

Referat fra møde den 27. september 2021 i TI's Netneutralitetsforum

Deltagere:

Jakob Petersen (TDC),
Jacob Bang (Fastspeed)
Christian Poulsen (Hi3G)
Christian Berg (Dansk Energi)
Dennis Larting (TeleDCIS)
Jakob Juul (TI)
Jakob Petersen (Nuuday)
Jakob Willer (TI)
Jens Fauring (Fiberby)
Jesper Lund (IT-Politisk Forening)
Kasper Nyrup Madsen (ENS)
Kristian Høeg Høgsbro (Nuuday)
Marianne Mathiesen (ENS)
Martin Salamon (Forbrugerrådet TÆNK)
Morten Kristiansen (DI)
Søren Johansen (Telenor)
Thomas Mårtensson (ENS).
Under punkt 1 – 3. Deltagelse fra Jeppe Sørensen og Jens Oggesen (CFCS)

Agenda

1. Godkendelse af dagsorden og referat
2. Bordrunde
3. Center For Cybersikkerhed (CFCS) og Energistyrelsen (ENS). Blokering af hjemmesider uden kendelse.
4. EU Domme om zero-rating: C-854/19, C-5/20 og C-34/20
5. Energistyrelsens tilsynsrapport
6. Art. 4 om gennemsigtighedsforanstaltninger (var også på mødet den 3. maj)
7. Eventuelt

Referat

1. Godkendelse af dagsorden og referat

Dagsordenen blev godkendt, og der var ingen bemærkninger til referatet

2. Bordrunde

-

3. Center For Cybersikkerhed (CFCS) og Energistyrelsen (ENS). Blokering af hjemmesider uden kendelse.

CFCS og ENS holdt fælles oplæg (med præsentation) om deres arbejde med at se på reglerne for blokering af hjemmesider uden kendelser, og hvordan det vil kunne bidrage til kundernes sikkerhed. Kan teleselskaber teknisk - og i overensstemmelse med netneutralitetsreglerne - øge sikkerheden ved at spærre for adgangen til bestemte hjemmesider uden kendelser?

Der ses stigende kriminalitet på nettet ved smishing, malware etc. Generelt er sikkerhed i orden i de store virksomheder og i det offentlige, men op til 40% af SMV'er har ikke tilstrækkelig sikkerhed. DNS-blokeringer kan hjælpe, og CFCS vil gerne bidrage til at beskytte Danmark.

Det følger imidlertid af netneutralitetsreglerne, at ISP'erne i udgangspunktet skal behandle falske sider og lovlige sider lige og ikke må hindre adgangen til svindelsider.

Det er CFCS's opfattelse, at et DNS-filter på landsplan vil kunne styrke sikkerheden på nettet - også ift. malware. Spørgsmålet er, om det skal være en centraliseret opt-in-løsning eller en opt-out på brugerniveau - både i forhold til hensynet til, at det skal være en effektiv beskyttelse ift. netneutralitetsreglerne? Hvis der vælges en opt-in, skal brugeren selv ændre DNS i deres hjemmerouter, hvilket de færreste vil være i stand til. Det kan dog eventuelt gøres centraliseres af ISP'en på individuel anmodning fra brugeren. På en mobiltelefon kan det gøres via en app.

En opt-in løsning vil med overvejende sandsynlighed være i overensstemmelse i forordningen om det åbne internet (netneutralitetsforordningen), men hvis løsningen skal være effektiv, foretrækker CFCS en opt-out-løsning, så alle kunder er beskyttet fra day one (tilsvarende det man har i Norge). Et andet spørgsmål, som blev rejst på mødet, er, om der kan være nogle borgere, som vil være imod en opt-out løsning, da man med en opt-out allerede som udgangspunkt vil være beskyttet og dermed forhindret i at besøge hjemmesider, som ISP'en vurderer, er drevet af hackere - og dermed aktivt skal fravælge overvågningen, hvis man ønsker at besøge de pågældende hjemmesider.

I lyset af, at Phishing-domæner har en kort levetid på f.eks. 10 timer, er det så realistisk at bekæmpe dem med blokeringer? CFCS: Ja, men det kræver, at ISP'ere entrerer med en kommerciel sikkerhedspartner, der opdaterer 24/7. CFCS har ikke sin egen liste, som afspejler det "rene" internet, og CFCS vil ikke levere en sådan liste.

Martin Salamon: Fra forbrugersiden vil en opt-out være at foretrække, da den vil være mere effektiv og vil beskytte de forbrugere, som ikke selv kan finde ud af at slå en DNS-blokering til.

En hjemmerouter eller andet internetslutpunkt er ikke omfattet af NN-forordningens regler om ligebehandling af internetadgangstjenester (IAS). Derimod må blokeringer i nettet ikke finde sted (jf. art. 3, stk. 3, 3. afsnit), medmindre der foreligger domstolskendelser, eller det omhandler integriteten og sikkerheden i nettet etc. (se også betragtning 11 og 14 om cyberangreb). Ifølge BERECs fortolkning må blokeringslister gerne anvendes (af IAS), men det er dog på port- og IP-niveau, som er et niveau dybere end DNS. BEREC mener, at blokeringer uden for IAS kan ske, hvis ISP'erne fx opstiller alternative DNS-servere med samtykke fra slutbrugeren (se deres vejledning, punkt 78c og 32a-b). I punkt 78c i BERECs vejledning åbnes der for, at man kan tilbyde sikkerhedstjenester. Imidlertid betyder Art. 3, 3 litra b, at ISP'ere skal begrænse blokeringer til det strengt nødvendige, og forordningen skal fortolkes strengt og handler om, at hver hjemmeside skal vurderes.

Jens (CFCS) bekræftede, at blokering på port- og IP-niveau er længere inde i nettet, og at det er mere indgribende end DNS. En IP-blokering kan endvidere nemt omgås.

Jesper Lund (ITPF) bemærkede, at bagsiden af medaljen ved ISP'ernes DNS-blokeringer af hjemmesider er, at den potentielt lærer brugerne dårlige vaner. Når en hjemmeside DNS-blokeres, og når brugeren ledes hen til en stopside, vil browseren meddele, at stopsidens certifikat ikke er gyldigt ift. den søgte hjemmeside. Hvis brugeren skal se stopsidens certifikat, skal brugeren på trods af advarslen i browseren derfor ignorere advarslen for at komme videre til ISP'ernes stopside med information om DNS-blokeringen. Det er

problematisk, da det lærer brugeren, at denne ikke nødvendigvis skal tage advarslerne i browseren alvorligt.

Jens (CFCS) var ikke enig i Jesper Lunds (ITPF) bekymring. For eksempel har Telenor i Norge et kundeendt DNS-filter, som umiddelbart viser stopsiden, uden at kunden skal foretage sig yderligere.

Den generelle vurdering er, at en opt-in løsning kan være en mulighed, men at en opt-out næppe er en lovlig løsning ift. NN-forordningen. Norge og Belgien (Belgien CERT leverer hjemmesiderne, som skal blokeres) har lavet en opt-out og er underlagt forordningen.

Er det muligt at finde løsninger, som er mere egnede til at opnå en højere beskyttelse – og hvor der ikke kun er tale om opt-in eller opt-out? I forhold til implementeringen af cookie-reglerne vil man ofte ikke have et reelt valg, da man – for at få den fulde funktionalitet – ofte kun kan sige ja.

Konklusion

CFCS anbefaler en opt-out som administreres af ISP'erne. Forbrugerrådet TÆNK ser også helst en opt-out-løsning for ISP'er. Energistyrelsen kan ikke på nuværende tidspunkt sige god for opt-out, men kan godt sige ok til opt-in. Energistyrelsen ser gerne, at ISP'ere rækker ud til slutbrugerne, så de kan træffe et informeret valg.

4. EU Domme om zero-rating: C-854/19, C-5/20 og C-34/20

Energistyrelsen holdt oplæg om dommene (præsentation udsendt). Dommene omhandler nultaksering (art. 3, stk. 2). Hidtil har udgangspunktet været, at nultaksering er tilladt, så længe der er ligebehandling af tjenester, når fx datagrænse i et abonnement overskrides – dvs. at datatjenesten lukkes eller hastigheden nedsættes.

Med de nye domme er EU-domstolen i præmis 18 (c-34-20) ikke nødvendigvis enig i, at nultaksering som udgangspunkt er lovlig. Præmis 29 kan tolkes således, at nultaksering ikke må ske af kommercielle hensyn. Præmis 30 og 35 omhandler om der må foretages en sondring af trafikken, og at det uanset hvad (økonomisk eller teknisk) er i strid med art. 3, stk. 3. Dommene kan læses som, at alt nultaksering, som laves ud fra kommercielle overvejelser (økonomisk og teknisk), er ulovlig.

Energistyrelsen har hidtil både inddraget tekniske og økonomiske aspekter. EU-domstolen synes at være mere kategorisk. Energistyrelsen afventer med at lave egne analyser af nultaksering, indtil BEREC offentliggør deres fortolkning af dommene – sandsynligvis den 6. oktober.

Teleselskaberne ser trafikstyring som en teknisk ting og ikke som et vilkår/prissætning. Der blev spurgt, om Energistyrelsen læser dommene, således at prissætning/vilkår er en trafikstyringsforanstaltning?

Energistyrelsen svarede, at det kommer an på vilkåret. Domstolen siger i dommene, at hvis det ikke er objektivt begrundet, så er det en trafikstyring. I den ene dom blev hastigheden sat ned til 1,7 Mbit/s, og det var kommerciel trafikstyring. I dommene ser Domstolen på, om der sker forskelsbehandling og ser ikke på trafikstyring.

Der blev spurgt om, hvorfor der ikke er en markedsvurdering i dommene, og hvordan domstolen kommer til den konklusion, at nultakseringen kan være ulovlig, uden at der er foretaget en markedsvurdering?

Energistyrelsen svarede, at BEREC ser på markedsvurdering, og det gør domstolen ikke. Dommene handler om ligebehandling og ikke så meget andet.

Der blev spurgt om fri tale i mobilabonnementer, hvis det er VoLTE. Er det også nultaksering? VoLTE er en specialtjeneste og falder derfor uden for art. 3, 3, så det må man gerne. Der er dog andre krav til specialtjenester.

Martin Salomon bemærkede, at EU-dommene generelt lægger sig op ad, hvad forbrugerorganisationerne ønsker.

Konklusion

Dommene analyseres fortsat og generelt afventes en fortolkning fra BEREC den 6. oktober.

5. Energistyrelsens tilsynsrapport

Energistyrelsen gennemgik kort resultaterne fra det seneste tilsyn, som generelt viser, at forbrugerne har god adgang til information, men at der dog visse steder kan strammes op i forhold til forpligtelserne i artikel 4. Der er fortsat enkelte udbydere, der ikke overholder deres oplysningspligt, og der er nogle udbydere, hvor der synes at mangle indsigt i kravene og reglerne.

Energistyrelsen vil gerne i samarbejde med branchen arbejde for at få de sidste med. Kunne en model være en fælles formular/oplysningskema, som kan gives videre til gensælgere, og som kan være en best practice? Hvis ISP'en kan give et oplysningskema til gensælgere etc. om, hvordan reglerne om NN administreres, og hvordan netselskabet behandler trafikstyring i nettet, så kan gensælgeren have et grundlag for at give disse oplysninger videre til kunden.

Det er primært gensælgerne, som ikke har styr på reglerne – og specielt de helt små udbydere. De er generet ikke medlemmer af TI, og de kender næppe til de trafikstyringsforanstaltninger, som sker i nettet.

Der blev spurgt om, hvorfor det skulle være de store selskabers ansvar at sikre, at gensælgerne overholder reglerne? Pligtssubjektet er gensælgere, ikke ISP'erne.

Martin Salomon opfordrede TI til at overveje, hvordan branchen kan få løst opgaven.

TI vil genbesøge spørgsmålet – herunder om der skal laves en branchestandard.

Jesper Lund bemærkede, at spørgsmålet nok også bliver mere aktuelt, nu hvor fibernet også åbnes for gensalg.

Konklusion

TI tager en intern drøftelse.

6. Art. 4 om gennemsigtighedsforanstaltninger (var også på mødet den 3. maj)

Energistyrelsen har under sit årlige tilsyn konstateret, at visse udbydere fortsat ikke overholder eller kun delvist overholder bestemmelsen.

Punktet blev drøftet sammen med punkt 5.

7. Eventuelt

Der var en kort diskussion af blokering per default af port 25 (mailserver) til udgående trafik. Grunden til, at det blokeres, er for at undgå D-DOS angreb, men det begrænser også muligheden for, at brugerne – fx enkeltpersoner eller mindre virksomheder – kan lave en mailserver til helt legitime formål. Fiberby lukker som default port 25, og åbner adgangen på individuel basis, hvis de modtager anmodning fra kunden.

ENS kunne ikke svare endegyldigt på, om blokering per default af port 25 er OK ift. netneutralitetsreglerne. ENS har modtaget henvendelser af borgere og derfor kigger på det.